

BIBLIOTEKS BLADET

NUMRET OM ATT ANMÄLA

Om angiveri blir plikt

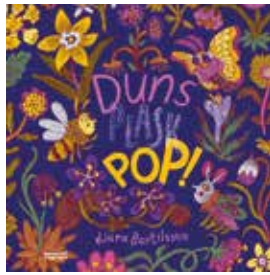
*Är biblioteket fortfarande
ett bibliotek då?*

SPÄNNANDE, MYSIG, INTRESSANT OCH

BILDERBÖCKER

Bilderbok som väcker språklig nyfikenhet

Stämningsfull småbarnsbok om livets kretslopp

Tonsäker saga om att växa och få nya perspektiv

Ny barnbok av Lars Lerin som knyter ihop säcken

Charmigt och annorlunda om motsatser

Kittlande förskole-skräck av "barnens Stephen King"

Samlingsvolym från Mumindalen

En ömsint bilderbok om att upptäcka skogen

BESÖK VÅRT
BIBLIOTEKARIERUM

FAKTABÖCKER

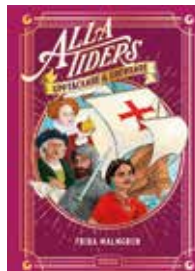
Följ med på jordens 4,6 miljarder år långa historia

En matnyttig och mumsig faktabok för hela familjen

Förbluffande fakta om allt som är äckligt!

Läs om historiens upptäckare och erövrare!

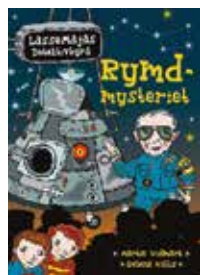
Astronauten Marcus Wandts rymdberättelse

TikTok-favoriterna; Sporttouchens fotbollsbok

LUSTFYLLD LÄSNING FÖR ALLA ÅLDRAR

6 - 9 ÅR

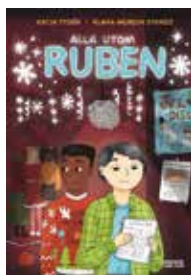
En astronaut besöker Valleby - men något står inte riktigt rätt till ...

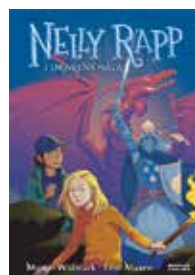
Yumi och Tomu har blivit pyttesmå!

Musse och Helium står inför ett nytt uppdrag

Kompisar, familjeliv och stora och små känslor

Mysrysligt för nybörjarläsaren

Ett nytt, grymt spöke härjar i Dimdalen

Lättläst Sigge-bok med vackra illustrationer i färg

Finstämd bok om vänskap, längtan, svek och oro

Roligt, tossigt och fyllda med action, empati och budskapet om att man ska vara sann mot sig själv.

Rollspelet Drakar och demoner har blivit bokserie!

Rätt och magiskt vikingaepos!

Vilda djur med mystiska krafter i ny fantasyserie

Kompisar och mörka hemligheter i det förflutna

9 - 12 ÅR

BONNIER CARLSEN

Magiskt & gripande om en familj som går sönder

Klassisk skräckroman - omöjlig att lägga ifrån sig

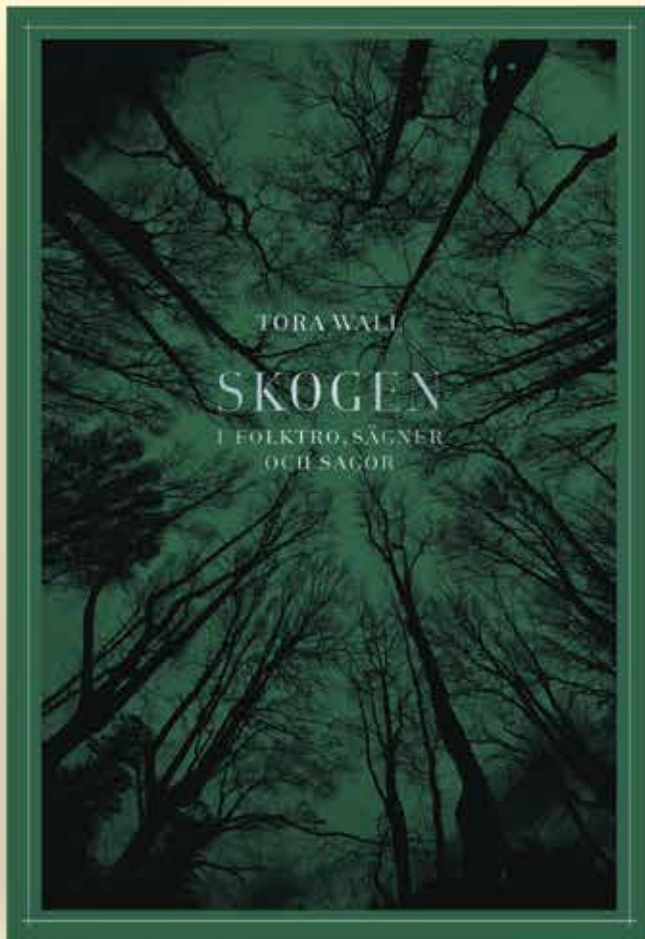
Berättelser från unga som blivit utsatta på nätet

UNGA VUXNA

BOKFÖRLAGET STOLPE

Hantverk, bildning och skönhet

SKOGEN

I folketro, sägner och sagor

TORA WALL

I ett land som täcks till två tredjedelar av skog och vars forntida religion inbegrep ett världsträd är det kanske inte så konstigt att skogen fortsatt har en stark dragningskraft på oss. Skogen breder ut sig i flera dimensioner i människans värld, både som symbol och faktisk plats. I årtusenden har den försett oss med nyttiga råvaror men också med starka upplevelser som har väckt förundran och ofta rädsla.

20

SD-dröm som kan förverkligas.

34

De det gäller.

40

Essä av
idéhistorikern
och författaren
Patricia
Lorenzoni.

8 FÖRORD / NUMRET OM ATT ANMÄLA

10 REPORTAGE: RÖSTER FRÅN BIBLIOTEKSSEKTORN

20 HJÄRTEFRÅGANS VÄG TILL RIKSPOLITIKEN

22 INTERVJU: FACKLIGA ORDFÖRANDEN OM POLITIK SOM SPLITTRAR

30 TOTALITÄRT FÖRFLUTET FÖRENA

34 PAPPERSLÖSA OM BIBLIOTEK OCH ATT BLI ANMÄLDA

36 »BROTT MOT MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER«

40 ESSÄ: LÖFTEN OM OLYDNAD INGER HOPP

48 UTVALT FRÅN NÄTET

50 SISTA ORDET

22

Fackförbunden organiserar
protesterna och formulerar
kritiken.

10

Motvilja och
ovisshet hos
bibliotekens
personal.

MEDVERKAR I NR 4/2024

Foto: Sofia Runarödter

Nils Resare, reporter

NILS RESARE ÄR undersökande journalist och författare. Under sina mer än 30 år som journalist har han bevakat det mesta från arbetsmarknadsfrågor, kultur och svensk utrikespolitik. Han har arbetat för Sveriges Television, TV4, Sveriges Radio, dagspress och tidskrifter.

Nils gillar att djupdyka i arkiv och databaser liksom att göra reportageresor på Balkan och i Syd- och Östafrika. Han har skrivit två reportageböcker om storskalig korruption utomlands, med kopplingar till svensk utrikespolitik, *Mutor, makt och bistånd: JAS och Sydafrikaaffären* (2010) och *Den sista striden: spioner, korruption och en svensk underrättelseofficers kamp för rättvisa* (2023).

Nils är biblioteksvän, hemmaodlare och arkitektur-nörd med förkärlek för funktionalism och modernism.

Han har nominerats till Stora journalistpriset och två gånger till Guldspaden.

Chefredaktör & ansvarig utgivare

Thord Eriksson

thord@biblioteksbladet.se

Art Director

Christian Williamsson [A4]

Webb/reporter

Annika Clemens

annika.clemens@biblioteksbladet.se

Korrektur

Monika Lann

Medarbetare i detta nummer

Tim Andersson, Per Englund, Patricia Lorenzoni, Nils Resare, Olivia Skjöld, Helene Öberg.

Omslag

Olivia Skjöld

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL

i medlemsavgiften. 350 kr för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175 kr).

Övriga (inom Sverige) betalar 550 kr (utom Sverige 700 kr).

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm

ISSN: 1651-5447

Produktion

A4 Text & Form AB producerar Biblioteksbladet/Biblioteksbladet.se för Svensk biblioteksförening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonskontakt

Victoria Pettersson

victoria.pettersson@mediakraft.se

0735-11 81 79

Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är TS-kontrollerad.

www.biblioteksbladet.se

Svensk biblioteksförening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstaganden men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Nominera till Svensk biblioteksförerings styrelse

Nu kan du lämna förslag på kandidater till uppdrag i föreningen.

Du kan föreslå personer till styrelsen, lekmannarevisorer och valberedning. Lämna ditt förslag senast 15 februari via den här länken: **<https://nominera.se/svbib>**

Det är årsmötet som väljer kandidater efter förslag från valberedningen. Årsmötet äger rum 13 maj 2025.

Svensk
biblioteksförning

En lag om
angiveri
skulle splittra
Sverige.
Eller tycker de
flesta att allt är
i sin ordning?

I veckan lägger *Utredningen om stärkt återvändande-verksamhet* fram sitt slutbetänkande. Där ingår ett lagförslag om att offentliganställda ska bli skyldiga att anmäla personer utan uppehållstillstånd till polisen och Migrationsverket.

Det här numret av Biblioteksbladet kretsar kring denna lag, motståndet den väckt och betydelsen den skulle ha för de direkt berörda, alltså de papperslösa.

Över alltihop svävar en fråga:

Kan ett bibliotek som anger sina besökare fortfarande betraktas som ett bibliotek?

En kartläggning gjord av riksdagens utredningstjänst visar att åtta av EU:s tjugosju länder redan har angiverilagar. Sju av dessa har historisk erfarenhet av angiveri satt i system under kommunistisk och/eller nazistisk regim, vilket förstås kan vara en ren slump.

Att Sverige snart kan ingå i denna grupp är ytterst ett resultat av att angiveriet målmedvetet har drivits av Sverigedemokraterna. Som har sitt ideologiska ursprung i...

Jajustja.

STARK MELLANMÄNSKLIG tillit är ett utmärkande drag i Sverige, visar SOM-institutet i sina undersökningar. I lag påbjuden misstänksamhet skulle kunna förstöra det.

Det skulle drabba hela samhället, men mest alla med mörkare hudtoner, lite ovanliga namn och annat modersmål än svenska. Det skulle orsaka splittring i familjer, mellan vänner, på arbetsplatser.

Vem rapporterar papperslösa?

Vem rapporterar dem som inte rapporterar papperslösa?

På Sergels torg i Stockholm manifesterades i höstas motståndet till en

angiverilag. Men de många kraftfulla talen skingrade inte det uppenbara:

En rätt gles skara hade sökt sig dit, långtifrån alla verkade tycka att det här är särskilt angeläget.

KOMMER LANDETS offentliganställda trots allt att inrätta sig om lagen blir verklighet?

Sedan S, MP, M och SD i juni 2016 gjorde gemensam sak i riksdagen för ett första jättekliv mot en stram migrationspolitik, har Sverige genomgått en djup värderingsmässig förändring. Att vi sedan dess fattar utvisningsbeslut i högre grad än EU-snittet – trots att detta snitt dras ned av länder som helst inte ger skydd åt en enda asylsökande – är inget som väcker särskilt starka reaktioner. Att asylprocesserna ofta präglas av bristande rättssäkerhet har inte heller gjort djupare intryck på opinionen.

Stödet för invandringsfientlighet har snarare blivit starkare och spridit sig till fler politiska läger.

Det väcker oundvikligen några olustiga tankar.

Är protesterna mot lagen om anmälningsplikt egentligen bara obetydliga krusningar på ytan?

Kommer en angiverilag att fylla de lydiga med känslan att göra det som är rätt och viktigt?

THORD ERIKSSON

Chefredaktör och ansvarig utgivare

Ingen plats för alla

Är det förenligt med bibliotekslagen att ange besökare?
Många tycker inte det och några kommer att byta jobb
om plikt att anmäla blir lag.

TEXT NILS RESARE ILLUSTRATION OLIVIA SKJÖLD

D

et kommer att bli strömhopp från bibliotekarieyrket.

På sikt kommer det att bli brist på bibliotekarier i hela landet.

Få kommer att vilja agera angivare av papperslösa flyktingar.

Det scenariot ser Richard Andersson framför sig om den kommande utredningen

Stärkt återvändandeverksamhet resulterar i en lag. Han är ungdomsbibliotekarie på Österåkers bibliotek och en av grundarna av nätverket *Biblioteket anger inte*.

Nätverket agerar för att skapa opinion mot en lagstiftning där offentliganställda ska bistå gränspolis och Migrationsverket i att verkställa utvisningar av papperslösa invandrare.

Richard Andersson är starkt kritisk till idén att biblioteken ska bli tvungna att ange papperslösa flyktingar.

– Det är många bibliotekarier som har sagt att de slutar om det blir en lag. De skulle inte kunna fortsätta att jobba om detta genomförs, säger han.

NÄTVERKET HAR tusentals följare på sociala medier. Regelbundet publicerar de nyheter

och information om lagförslaget, tipsar om kommande demonstrationer och mobiliserar till allmänt motstånd mot informationsplikten. Kärnan i nätverket består av omkring 100 biblioteksanställda som på sin fritid ägnar sig åt att väcka opinion i frågan.

Inspirationen till arbetsmetoderna kommer från den landsomfattande rörelsen *Vi anger inte* – en kampanj där drygt 5 000 vårdanställda har skrivit på ett uppdrag där de lovar att aldrig ange papperslösa patienter.

Flera partier vill se ett undantag för just vårdpersonal och utredaren har fått i uppdrag att undersöka om vissa yrkesgrupper ska undantas. I dagsläget finns det dock ingen majoritet i regeringen för att ge bibliotekarierna ett undantag från anmälningsplikten.

RICHARD ANDERSSON och kollegorna i nätverket nöjer sig dock inte med att det enbart blir ett undantag för bibliotekarier.

– Vi vill inte att lagen ska existera överhuvudtaget. Om man gör undantag för några yrkesgrupper i början kan man efter ett par år säga att ”det här fungerade ju så bra för andra grupper” och sedan inkluderas bibliotekarierna ändå, säger han.

Utmaningen för nätverket har varit att mobilisera ett tillräckligt stort motstånd mot ett förslag som ännu inte är presenterat. Under 2023 genomförde bibliotekarier en rad demonstrationer runt om i landet men under 2024 har engagemanget dalat något.

– Det är svårt att protestera mot

något som är så svårgripbart. Men jag tror att det blir fler demonstrationer i samband med att propositionen kommer, säger Richard Andersson.

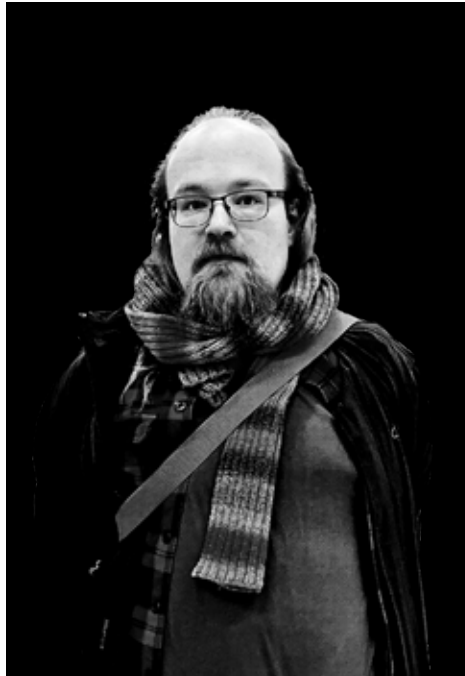
Det är också svårt att öppet visa sitt motstånd under arbetstid på biblioteken – till exempel genom att bära nätverkets pin ”Biblioteket anger inte”. Frågan om angiverilagen är i grunden politisk och nätverket anser att biblioteken ska vara en neutral plats, utan politiska budskap, där alla är välkomna.

– Jag anser att vi på biblioteken ska fortsätta att vara det vi redan är, det vill säga en neutral plats. Den här lagen skulle ändra på det, säger Richard Andersson.

FACKFÖRENINGARNA DIK och Vision har valt att öppet kritisera lagförslaget. Bland annat hävdar de att en anmälningsplikt skulle strida mot bibliotekslagens skrivning att ”biblioteken är till för alla”. Tolkningen är att alla, även papperslösa, ska vara välkomna på biblioteken. Richard Andersson instämmer i detta.

– Det finns ingen skrivning i bibliotekslagen om att man måste ha ett svenskt personnummer. Vi tolkar det som att även om du är papperslös ska biblioteket vara tillgängligt för dig, säger han.

Han misstänker att en anmälningsplikt även kan bryta mot andra lagar – bland annat mot FN:s konvention om mänskliga rättigheterna och mot barnkonventionen. I en rapport från mars i år oroas FN:s ekonomiska och sociala råd (Ecosoc) över det svenska lagförslaget. Ett sådant förslag skulle ha negativ påverkan på de ”lika rättigheter som är inskrivna i förbundet”. Speciellt oroas Ecosoc över

MOTSTÅNDARE

Richard Andersson är en av grundarna av nätverket *Biblioteket anger inte*.

Foto: Nils Resare

»Det finns ingen skrivning i bibliotekslagen om att man måste ha ett svenskt personnummer.«

hur barnens rättigheter skulle drabbas av en sådan lag.

Vad händer då om man som bibliotekarie vägrar att ange papperslösa flyktingar?

Enligt ett tilläggsdirektiv till utredningen, som Tidöpartierna presenterade i augusti förra året, ska utredaren undersöka vilka eventuella konsekvenser det skulle kunna få om informations-skyldigheten inte efterlevs – alltså vad som skulle hända om till exempel en

- bibliotekarie vägrar att anmäla en misstänkt papperslös.

I dagsläget är det oklart hur en sådan bestraffning skulle kunna utkrävas och vem som skulle straffas – kommunen, bibliotekschefen eller bibliotekarien? Richard Andersson frågar sig också hur man skulle kunna kontrollera om någon bibliotekarie vägrar att ange.

FRÅGAN ÄR OCKSÅ hur de biblioteksanställda ska kunna ta reda på om någon är papperslös flykting eller inte.

– Ska de skicka ut hemliga bibliotekarien som kollar om vi följer lagen, eller ska vi stå där vid dörren och fråga om de har id med sig och sedan ringa till polisen?

Ju mer man funderar på det, desto suddigare blir det, säger Richard Andersson.

Ett tillfälle, när det rent teoretiskt skulle gå att upptäcka papperslösa flyktingar, är när de behöver ett nytt lånekort.

På många bibliotek måste låntagaren då visa legitimation och då kan bibliotekarien se om de saknar ett svenskt personnummer. Richard Andersson misstänker att detta skulle bli godtyckligt och att det skulle skrämma bort folk från biblioteket.

– Det kan ju vara så att de har glömt lånekortet hemma. Ska vi då ändå ringa till polisen för att de inte hade det med sig? frågar sig Richard Andersson.

ÅSA NILSSON, bibliotekarie i Flen, är en av få bibliotekarien som offentligt har gått ut och sagt att hon kommer att vägra ange papperslösa flyktingar om informationsplikten blir lag. I fjol skrev hon en insändare i DN där hon starkt tog avstånd från en tvingande lagstiftning: "Jag är bibliotekarie och tänker inte anmäla någon!"

– Jag sitter hellre i fängelse, än att ange, säger hon till Biblioteksbladet. De får ge mig sparken men jag skulle ändå inte göra det. Jag får ont i magen bara av att tänka på att anmäla en familj om jag misstänkte att de inte borde vara här. Det är helt sjukt.

I Flen, där Åsa Nilsson jobbar, har Migrationsverket flera verksamheter vilket gör att detta bibliotek har många nyanlända besökare.

– Många flyktingar har ett enormt förtroende för biblioteket. De kommer hit och skaffar lånekort direkt. Eftersom de inte har något personnummer får

Foto: Annika Clemens

»Många flyktingar har ett enormt förtroende för biblioteket. De kommer hit och skaffar lånekort direkt.«

Åsa Nilsson, bibliotekarie
på biblioteket i Flen.

de bara tillfälliga lånekort. De kan få svenskkurser och körkortsböcker på sitt språk så de kan ta körkort och få ett jobb, säger Åsa Nilsson.

I Flen måste besökarna visa legitimation om de har glömt sina lånekort. Trots att bibliotekarierna då ser om någon saknar personnummer tror inte Åsa Nilsson att någon av hennes kolleger skulle anmäla.

Ovissheten om vad utredaren i slutändan kommer fram till gör att många bibliotekarier har svårt att ta ställning i frågan och avgöra vad en anmälningsplikt i praktiken skulle innebära. Vissa anser inte att de kan protestera mot något som ännu inte finns.

ÅSA SANDSTRÖM, stadsbibliotekarie i Malmö, hör till dem som inte vill ta ställning förrän det finns ett skarpt förslag.

– Just nu vet vi inget konkret om vad biblioteken ska göra om detta blir verklighet. Jag väljer därför att invänta förslaget innan jag formulerar en särskild åsikt, säger Åsa Sandström.

KOMMUNSTYRELSEN i Malmö har däremot tydligt markerat var man står i frågan. I ett uttalande säger de att en informationsplikt är något som skulle drabba de svagaste i samhället. Samma sak gäller Åsa Sandströms företrädare i Malmö, Torbjörn Nilsson, som öppet uttalade sitt motstånd mot informationsplikten. Förra året sade han så här till Biblioteksbladet:

– Det krockar med att biblioteken är till för alla. Det står i bibliotekslagen. Vi bygger upp en relation, ett förtroende, med medborgarna, med besökarna. Biblioteket ska vara en trygg plats som är öppen för alla. Det kommer vi inte att göra, vi kommer inte att ange någon.

INGEN ÅSIKT

Malmö stadsbibliotekarie Åsa Sandström väljer att inte ha en åsikt om en eventuell lag. "Just nu vet vi inget konkret om vad biblioteken ska göra om detta blir verklighet."

- **ÅSA SANDSTRÖM** välkomnar att frågan diskuteras på den politiska arenan och bland de opinionsbildande fackföreningarna.

– Senare, när det kommer ett konkret förslag, då kommer jag som verksamhetsansvarig att ta ställning till detta, och hur vi som organisation bör ställa oss till det.

Finns det en oro hos de anställda på biblioteket och vad det skulle innebära för deras situation?

– Det är inte en fråga som jag stöter på från medarbetare utifrån anställning och uppdrag, jag tror att det beror på att kommunstyrelsen i Malmö har markerat sin position så tydligt. Däremot ser jag att det finns ett starkt engagemang utifrån ett professionsetiskt perspektiv, säger Åsa Sandström.

Richard Andersson, på nätverket *Biblioteket anger inte*, anser å sin sida att

biblioteken bör agera innan förslaget finns på pränt.

– Det är nu vi måste protestera. Det kommer bli mycket svårare att ändra på lagen när den redan finns, säger han.

Sannolikt kommer personer från nätverket att dra i gång flera demonstrationer eller manifestationer senare i år.

– Det är viktigt att vi håller diskussionen i gång. Om den dör ut är det mycket lättare att lagen drivs igenom, säger Richard Andersson.

LAGEN OM informationsplikt splittrar Tidöpartierna. Sverigedemokraterna har vid flera tillfällen slagit fast att alla offentliganställda ska vara skyldiga att ange papperslösa flyktingar.

– För mig finns inga undantag. Det är alldeles uppenbart så att har vi kommit

överens om att det ska gälla offentliganställda, så ska det gälla offentliganställda, säger Jimmie Åkesson, ordförande för Sverigedemokraterna, i en intervju i Dagens Nyheter (27 april 2023).

Liberalerna däremot, vill se undantag för en rad yrkesgrupper, inklusive bibliotekarier. Den stora frågan blir därmed om de kommer att kunna hålla fast vid detta beslut när lagförslaget ska förhandlas i regeringen.

I DAGSLÄGET VILL dock inte Liberalernas ledning föregå utredningen utan hänvisar bara till beslutet på landsmötet om att bibliotekarier ska undantas från informationsplikten. Inom partiet finns det dock en stark kritik mot lagförslaget och flera inflytelserika företrädare är öppet kritiska.

En av dem är Jan Jönsson, oppositionsborgarråd Stockholm. Han anser att bibliotekarierna kommer att hamna i en väldigt besvärlig sits om lagen införs.

– Om man ska kunna studera i grundskolan eller på gymnasiet, vilket är en rättighet för papperslösa, så måste man kunna besöka biblioteket emellanåt, annars blir det svårt att låna vissa böcker. Det skulle innebära att den lagstadgade möjligheten, som Liberalerna har varit drivande för, skulle inskränkas. Det vore mycket dåligt.

Jan Jönsson anser att biblioteken ska vara en plats där alla kan inhämta information och använda bibliotekets datorer, även papperslösa.

– Jag ser det som ett sätt för dem att tillvarata sina mänskliga rättigheter.

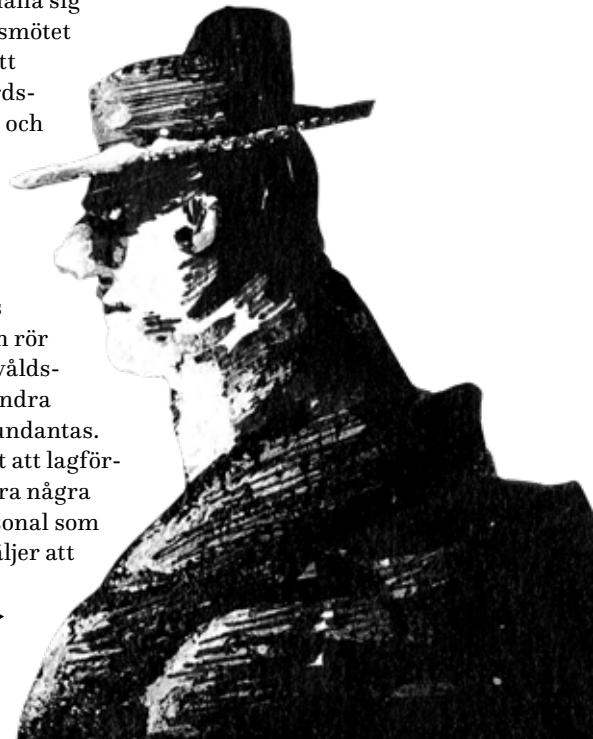
Skulle du förorda att bibliotekarierna undantas från den här lagen eller att lagen inte blir av över huvud taget?

»Det är nu vi måste protestera. Det kommer bli mycket svårare att ändra på lagen när den redan finns.«

– Om det var upp till mig själv så skulle den här lagen aldrig ha kommit upp. Jag tycker att den strider mot hela den värdegrund som vårt rättssamhälle vilar på. Jag tycker inte att man ska hålla på med det här överhuvudtaget.

LIBERALERNA MÅSTE hålla sig till beslutet från landsmötet där man enades om att skolpersonal, sjukvårdspersonal, socialtjänst och folkbiblioteken ska vara undantagna från informationsplikten, anser Jan Jönsson.

Dessutom enades partiet om att allt som rör barn och ungdomar, våld utsatta kvinnor och andra utsatta grupper, ska undantas. Det står också explicit att lagförslaget inte får innebära några påföljder för den personal som av yrkesetiska skäl väljer att inte gå vidare med rapportering. ➤

Uppmärksamma Förintelsens minnesdag den 27 januari 2025

Nästa år är det 80 år sedan Nazitysklands koncentrations- och förintelseläger Auschwitz-Birkenau befriades. Inför minnesdagen den 27 januari 2025 erbjuder vi en ny utskrivbar utställning på temat att minnas för framtiden.

I vår minnesdagskalender är du välkommen att lägga upp information om hur minnesdagen uppmärksammas på din ort.

AVVIKARE

Jan Jönsson är en
Liberalernas starkaste
kritiker av idén om
anmälningsplikt.

► – I praktiken innebär det att det inte skulle bli så mycket till plikt utan mer någon form av informationsuppmaningar. Partiet har mycket tydligt uttalat att våra förhandlare i Regeringskansliet ska driva detta. Jag förutsätter att man inte accepterar något annat, säger Jan Jönsson.

Kan det här bli problematiskt internt i partiet?

– Nej, partiet har med bred marginal ställt sig bakom den här linjen. Vår SKR-grupp, där våra ledande region- och kommunalråd sitter, är helt enig i att man inte vill se någon angiverilag över huvud taget. Sen har jag ingen aning om hur långt man kan komma i regeringsförhandlingar.

OM LIBERALERNAS förhandlare däremot inte får igenom alla dessa undantag så kommer det bli jobbigt internt, tror Jan Jönsson. Partiets grundläggande hållning är att man inte ska ha det här överhuvudtaget.

Om detta trots allt skulle klubbas, hur skulle biblioteken agera då tycker du?

– Om det väl blir en lag, och det blir någon form av påföljd, (som till exempel påverkar anställningen) då kommer de anställda inte ha så mycket val. Jag kan tänka mig att det kommer att finnas en massa modiga individer som ändå trotsar det här, men det innebär risker för ens egen anställningstrygghet.

Liksom nätverket *Biblioteket anger inte* anser Jan Jönsson att det är viktigt att skapa opinion mot lagförslaget nu, innan det finns på pränt.

– När utredningen är publicerad och när lagförslaget ligger på bordet är det för sent. Om man inte vill se den här lagen så bör man agera.

»När utredningen är publicerad och när lagförslaget ligger på bordet är det för sent.«

BIBLIOTEKSBLADET HAR sökt Sverigedemokraterna för en kommentar men de väljer att avvakta tills efter att utredningen har presenterat sitt betänkande.

”Eventuella intervjuer innan dess blir bara spekulativa, vilket sannolikt inte bidrar till att göra era läsare klokare. Låt oss därför ta upp kontakten efter betänkandet har presenterats.”

Till slut blev SD:s hjärtefråga rikspolitik

Offentliganställdas skyldighet att anmäla papperslösa har drivits av Sverigedemokraterna sedan partiet kom in i riksdagen 2010. Så här ser vägen ut, från den första motionen till Tidöavtalet.

TEXT THORD ERIKSSON

2010, november

Sverigedemokraterna kommer in i riksdagen och kräver redan samma höst att vårdpersonal ska tvingas anmäla papperslösa. "... en plikt att anmäla, som sjukvårdspersonalen har gentemot samhället och sin arbetsgivare", säger Jimmie Åkesson till Sydsvenskan.

2011

Under allmänna motionstiden på hösten föreslår SD att det ska bli obligatoriskt för lärare, vårdpersonal och andra att rapportera till polisen "om de träffar på en illegal invandrare som de förstår eller borde ha förstått var en illegal invandrare".

2012

Den högerextrema och SD närliggande sajten Avpixlat riktar en uppmaning till sina läsare: Kontakta grupper som gömmer flyktingar och låtsas vara intresserade av att hjälpa. Rapportera sedan dessa papperslösa personer till polisen.

Jimmie Åkesson firar väljarstödet på SD:s valvaka 2014.

Foto: Lars Pehrson/SvD/TT

2018

Det borde vara straffbart att gömma flyktingar, och "man ska ha en skyldighet att anmäla och inte försvåra för myndigheter", säger Jimmie Åkesson till Sydsvenskan.

2020

I en motion till riksdagen föreslår Julia Kronlid och ytterligare tre SD-ledamöter "bestämmelser för offentliga tjänstemän att meddela Polismyndigheten när en illegal migrant påträffas". I en annan motion föreslår bland andra Jimmie Åkesson ett tydligt ansvarsutkrävande. "Att medvetet bidra till en situation då personer som saknar rätt att vistas i landet ges möjlighet till just sådan vistelse ska vara straffbart."

2022, juni

Den socialdemokratiska migrationsministern Anders Ygeman tillsätter en utredning om åtgärder för att fler asylsökande med avslag ska återvända till sina hemländer. Utredaren ska bland annat undersöka hur fler utvisningar ska genomföras genom ökat informationsutbyte mellan myndigheter och offentliganställda. Utredningen ska undanta situationer där det "finns en rätt till skolgång och sjukvård" och undersöka om fler områden inte bör omfattas av informationsplikt.

2022, oktober

I Tidöavtalet mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna finns en punkt om att "kommuner och myndigheter ska vara skyldiga att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när de kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd". Det kan finnas områden där en anmälan kan strida mot "ömmande värden", som inom vården, där det kan bli aktuellt med undantag.

2023, augusti

Utredningen från juni 2022 får ett tilläggsdirektiv där den ursprungliga formuleringen om att vissa sektorer ska undantas har tagits bort. I stället tillkommer Tidöavtalets mer diffusa skrivning om hänsyn till ömmande behov. Utredaren ska också undersöka "vilka eventuella konsekvenser det skulle kunna få om en informations-skyldighet inte efterlevs".

»I nästa steg kanske det är andra grupper eller beteenden som ska rapporteras.«

Vad händer om anmälningsplikten blir verklighet? Anna Troberg och Veronica Magnusson, ordföranden i fackförbunden Dik och Vision, diskuterar kulturkrig, rasprofilering – och behovet av att undvika vissa barn på biblioteket.

TEXT TIM ANDERSSON BILD PER ENGLUND

»Hela frågan kokar
ner till: Vilket samhälle
vill vi ha?«

L

åt oss börja konkret: Hur föreställer ni er situationen på biblioteken, om informationsplikten blir verklighet?

Anna Troberg (AT): När vi har frågat våra bibliotekariemedlemmar hur de skulle agera om det här går igenom, har väldigt många angett att de hellre säger upp sig än anger människor. Så det skulle bli praktiska problem, dels med genomförandet – personalen skulle vägra – och dels därför att bibliotekarier skulle lämna yrket. Det i en situation där vi redan har personalbrist.

Veronica Magnusson (VM): Det är väldigt svårt att förstå hur den här lagen skulle verkställas och vilka bedömningar man skulle behöva göra. I vilket skede förväntas de anställda gå in i rollen att försöka identifiera vem som är papperslös och inte? Givetvis finns det en risk för rasprofilering. Vissa grupper av människor, som har all rätt att vistas i samhället, skulle bli föremål för misstänkliggörande.

Ser ni en situation där bibliotekspersonal aktivt skulle behöva kontrollera personer?

VM: Det skulle bli en tillämpnings- och tolkningsdjungel. Man skulle kunna välja att rapportera i mycket låg utsträckning, eller tolka det väldigt hårt, som att: "Okej, då måste vi kontrollera alla som kommer in." Det senare är ju alternativet till rasprofilering, men omöjligt arbetsmässigt.

Enligt bibliotekslagen ska biblioteksverksamhet vara tillgänglig för alla. Skulle en informationsplikt vara oförenlig med det?

AT: Människor kommer till biblioteket för att få hjälp med alla möjliga saker. Det vet vi från flyktingkrisen 2015, då många sökte sig dit väldigt snabbt, eftersom de visste att det var där de kunde få hjälp med information, skriva ut saker eller fylla i blanketter. Går det här förslaget igenom kommer man ju att stoppa den möjligheten.

SAMTAL

Veronica Magnusson och Anna Troberg intervjuas
av Biblioteksbladets Tim Andersson i Per Englundss
fotostudio på Södermalm i Stockholm.

VM: Om bibliotekslagen säger att biblioteken ska vara till för alla, men en del ändå vet att de inte kan vistas där av rädsla för att bli rapporterade, så gäller den inte i praktiken. Jag kan tänka mig väldigt komplicerade situationer för personalen. Säg att det kommer ett barn och frågar om böcker. Ska man då vara rädd för att barnet ska berätta något om sina hemförhållanden som gör en skyldig att rapportera?

På vilka andra sätt kan bibliotekspersonal upptäcka papperslösa utan att direkt kontrollera besökare?

VM: Som Anna var inne på får våra medlemmar många frågor av blankettkaraktär. Det kan hända att någon kommer med ett papper från en myndighet och vill veta vad det står där, och de inser att personen inte har rätt att vistas i landet. Den typen av situationer uppstår redan i dag, men skulle ha en helt annan karaktär i en sådan här situation.

AT: Ja, en sådan här lag skulle skapa stor oro. Bibliotekarier har berättat för oss att de kanske skulle undvika att närma sig personer, som misstänks sakna papper, för att skydda både dem och sig själva. Det vore förödande för bibliotekets funktion och uppgift.

Vad skulle den här lagen innebära för arbetsmiljön, och för relationen kollegor emellan?

AT: Det undrar våra medlemmar också. Väldigt många anger att de inte kommer att rapportera besökare, men vad händer om någon kollega till dem väljer att göra det, och kanske samtidigt granskar deras agerande. Vad sker där?

Vi har sett en ökning av hot och hat på biblioteken över tid (även om det var en tillfällig nedgång under pandemin). Hur skulle en sådan här lag påverka den utvecklingen?

AT: Biblioteken är utsatta på ett helt annat sätt i dag än tidigare. Vi känner alla till turerna kring Drag queen story hour, men det har också handlat om vilka böcker man ska ha och inte ha, och vilka språk som ska finnas representerade. En sådan här

»Väldigt många anger att de inte kommer att rapportera besökare, men vad händer om någon kollega till dem väljer att göra det, och kanske samtidigt granskar deras agerande.«

Anna Troberg, Dik

lag skulle bygga in en massa extra, onödigt konflikt kring biblioteken.

VM: Ja, det skulle politisera miljön ytterligare.

Kulturkriget skulle växla upp?

AT: Det skulle inte bli mindre. När Dik träffade kulturministern 2023, och hon frågade vad vi ser som potentiell nästa konfliktyta, lyfte vi upp just det här, en lag av det här slaget.

Det finns en bred opposition mot en eventuell informationsplikt. Vad innebär det för er att många arbetsgivare, som kommuner och regioner – och rentav Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) – delvis är överens med er?

AT: Här och nu är det bara positivt att vi för en gångs skull står på samma sida. Det blir kraftfullt gentemot politiken. Sedan är det svårt att sia framåt vad det innebär. Då måste man veta hur ett faktiskt förslag ser ut och vilka juridiska implikationer det får gentemot en kommun, till exempel. Det är en historisk samstämmighet. Jag kan inte komma på någon fråga där vi har sett något liknande, kan du Veronica?

»Om den här lagen går igenom tror jag att biblioteket som vi känner det kommer att förändras. Det kommer att märkas när vi kliver in där: det är inte för alla.«

Veronica Magnusson, Vision

►

VM: Nej nej...

AT: Om alla mangrant säger att det här inte funkar så borde man lyssna på det.

VM: Vi har den fullaste respekt för kollegor i andra delar av det offentliga, som inom polisen och Migrationsverket, och att de fullgör sitt uppdrag. Men vi förväntar oss inte att de ska göra våra jobb, och vi ska inte göra deras. Att olika funktioner har olika roller är en viktig del av en rättsstat.

AT: När man säger att "alla som jobbar i det offentliga ska ställa upp och vara enade" i den här frågan, är det väldigt godtyckligt. Det är ingen som säger att polisen ska ge sig ut och läsa med elever, för att vi har en läskris. Vissa grupper är med andra ord fredade i sitt uppdrag, medan andra ad hoc ska acceptera uppgifter som inte alls har med deras grunduppdrag att göra.

Utredningen om informationsplikten ska överväga undantag för vissa yrkesgrupper. Lärare och sjukvårdspersonal har ofta föreslagits i debatten. Skulle det förändra er inställning om bibliotekspersonal undantogs?

AT: Nej, absolut inte. Grundproblemen kvarstår: Man pressar människor ännu djupare ut i skuggsamhället och misstänkliggör stora grupper i samhället, samtidigt som man sätter yrkesmänniskor i en jättesvår sits.

VM: Här är den fackliga samsynen väldigt stark. Vi i Vision har genom Facken i välfärden ett samarbete med Vårdförbundet, Kommunal, Sveriges lärare och Akademikerförbundet SSR, och där har vi uttalat att vi verkligen inte vill se några undantag. Just därför att det skulle så split. Och skadan skulle redan vara skedd, inte minst när det gäller tilliten till institutionerna.

AT: Som du säger pratar man om att lärare och vårdarbetare kanske skulle bli undantagna. Men det finns ju en massa annan personal på sjukhus och skolor, som bibliotekarier, till exempel. Hur ska de olika yrkesgrupperna relatera till varandra? Jag vill också lyfta en annan aspekt här: Om man får igenom det här förslaget, om än med vissa undantag, kommer det att vara väldigt lätt att strama åt lagen längre fram.

VM: Ja, det finns också en farhåga om en utvidgad rapporteringsskyldighet. Nu handlar det om papperslösa, men i nästa steg kanske det är andra grupper eller beteenden som ska rapporteras. Många ser det här som ett steg mot ett mer auktoritärt samhälle.

AT: Hela frågan kokar ner till: Vilket samhälle vill vi ha? Vill vi ha ett samhälle där vi tittar snett på varandra, och jättestora grupper inte känner sig trygga på vissa platser? Det får långtgående konsekvenser, och därför måste vi sätta stopp här och inte tumma på det.

En motsvarande lag finns i några andra europeiska länder, bland annat Belgien och Tyskland, och där har stora protester hittills uteblivit från bibliotekssektorn. Vad beror det på?

AT: Jag kan inte svara på varför det inte har varit samma reaktioner där som här, men om vi går till Tyskland, kan vi se att den här lagstiftningen inte fungerar särskilt väl där.

Vad är det som inte funkar?

VERONICA MAGNUSSON

◆ Förbundsordförande i Vision som organiserar drygt 1400 biblioteksanställda.
Yrke: Socialarbetare.
Ålder: 43 år.

AT: Man uppnår inte det man vill. Syftet är att få ut människor ur landet, men lagen har inte den effekten. Man tvingar snarare människor ännu längre ut i skuggsamhället. När Dik och andra bjöd in till ett riksdagsseminarium i våras, deltog en polis från Amsterdam. Där har man tidigare haft den här typen av lagstiftning, men övergett den. Polisen berättade att myndighetens problem minskade betydligt när man slutade att betrakta de papperslösa som kriminella. Då öppnades nämligen en kanal in till skuggsamhället. Människor därifrån kunde komma och säga: "Det har skett ett brott här – kan ni hjälpa oss med det?" Så polisens budskap till Sverige var tydligt: Det här är ingen väg att gå.

VM: Jag vet inte heller varför reaktionerna har skilt sig åt länderna emellan, men Sverige har, eller har haft, ett väldigt starkt rättighetsperspektiv. Det finns dessutom ett tydligt professionsperspektiv här, som

gör att vi reagerar reflexmässigt när något förväntas trumfa det, som en sådan här lag.

Vad säger den här utredningen om rättighetsperspektivets ställning?

AT: Jag tror inte att man hade kunnat lägga fram ett sådant här förslag för några år sedan... Tror du?

VM: Nej. Det är något med det här särskiljandet, och jag tycker att det känns dramatiskt kopplat till biblioteken och deras roll i samhället som en öppen mötesplats.

Bilden har nästan symbolisk laddning.

VM: Exakt.

Fackförbundens protester har mött hård kritik från SD. I en debattartikel i Aftonbladet (14/10-23) skriver partiets migrationspolitiska talesperson, Ludvig Aspling, att ni har slutat att agera som remissinstanser och i stället börjat agera som politiska partier. Hur reagerar ni på det?

AT: Jag läste den där artikeln och satte kaffet i halsen. Den är väldigt speciell. Fackförbund har alltid haft politiska åsikter. Dik är partipolitiskt obundet, men vi har ju massor av åsikter om politiska sakfrågor som påverkar våra medlemmar.

Han är kritisk mot att ni protesterar redan innan det finns ett färdigt lagförslag, och uppfattar det som riktat mot SD snarare än mot utredningen. Kunde ni ha väntat med det tunga artilleriet?

AT: Det är jätteintressant det där med att kommentera förslaget innan det finns på bordet. I andra frågor, där vi har kommenterat efter att ett förslag har legat på bordet, har vi mött reaktionen: "Det där borde ni ha kommenterat för länge sedan." Så när anser han egentligen att vi ska kommentera? Han tycker nog inte att vi ska kommentera överhuvudtaget.

VM: Fackförbundens förfarande här är helt normalt. Vi påverkar ju lagstiftningen hela tiden. Ibland är det rentav vi som föreslår lagstiftning. Ta den nya socialtjänstlagen, som ett aktuellt exempel – det var fackföreningsrörelsen som ville att den

ANNA TROBERG

◆ Förbundsordförande i Dik som organiserar drygt 5 400 biblioteksanställda.
Yrke : Har bland annat jobbat som översättare, bokförlagschef och verksamhetschef för Wikimedia Sverige.
Ålder: 50 år.

- skulle förändras. Vi träffar utredare, sitter med i expertgrupper, opinionsbildar, och när det väl kommer ett förslag är vi remissinstans.

I vad som låter som ett förtäckt hot skriver Ludvig Aspling att framtida yttranden från er "kommer att kunna avfärdas". Vad är syftet med det, tror ni?

VM: Jag tolkar det som ett sätt att försöka sätta oss på plats, en plats som i så fall skulle begränsa våra medlemmars inflytande över sitt arbetsliv. Jag tycker att det är ganska allvarligt.

Men finns det en risk att era starka protester här, i kombination med protester mot andra Tidöförslag, får er att framstå som partipolitiskt färgade?

VM: Nej. Vi tittar på varje sakfråga, och att det finns vissa partier som i högre utsträckning än andra kolliderar med vårt uppdrag är inte konstigt. Vi kan inte börja censurera oss själva och tänka: "Nej, nu har

vi varit emot tre förslag från Tidöregeringen – nu kan vi inte vara emot ett fjärde." Att på det här sättet försöka få oss att inte ta ställning i sakfrågor är att försöka begränsa oss.

AT: Något som i det här fallet talar emot en sådan här partipolitisk tolkning är ju att motståndet, som vi har varit inne på, är så himla brett. Det är inte jätteofta fackförbunden och SKR står på samma sida.

Om lagen blir verklighet – hur kommer ni att agera?

VM: Jag har försökt undvika att hamna i hypotetiska resonemang om det, men jag är säker på att vi kommer att ha samma kraftiga invändningar som nu. Sedan måste vi titta på tillämpning, kolliderande lagstiftning och hur det här skulle hanteras på arbetsplatserna. I direktiven ligger ju också att man ska titta på konsekvenser för de som inte följer lagen, och där skulle vi såklart se till att stötta våra medlemmar.

AT: Det är samma på Dik, naturligtvis. Vi kommer att stötta medlemmarna så långt det bara går.

Vad hoppas ni ska hända med utredningen?

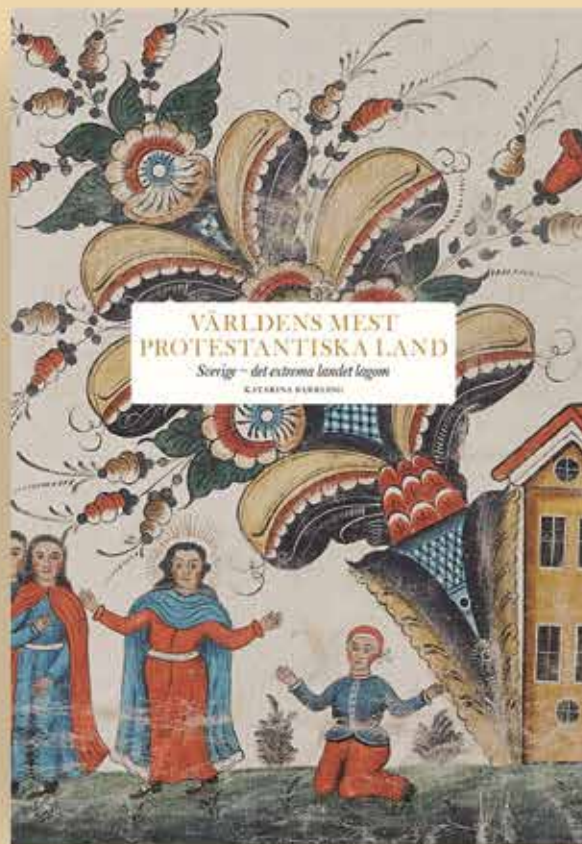
AT: Jag hoppas att de kastar den i papperskorgen, men vad jag tror är att man kommer att lägga fram ett urvattnat förslag.

VM: Det är viktigt med manifestationer, men jag hoppas att vi också kan tala till det sunda förnuftet hos politiker, som reagerar: "Vi ser, vi har lyssnat, vi går inte fram som det var tänkt den där natten när vi satt på Tidö." Jag vill fortsätta tro att det finns en sådan väg. För att återvända till där vi började: Om den här lagen går igenom tror jag att biblioteket som vi känner det kommer att förändras. Det kommer att märkas när vi kliver in där: det är inte för alla.

BOKFÖRLAGET STOLPE

Hantverk, bildning och skönhet

VÄRLDENS MEST PROTESTANTISKA LAND

Sverige – det extrema landet lagom

KATARINA BARRLING

Sverige brukar lyftas fram som världens mest sekulära land – men det kan lika gärna sägas vara det mest protestantiska. Ty Sverige vilar på en paradox.

Tvärt emot vad dagens sekulära svenskar kanske tror, är det svenska samhället allmänt genomsyrat av kristendom och sin egen tolkning av religionen: svenskprotestantismen. En tolkning som ligger bakom sådant som arbetsmoral och samarbetsvilja, men också stränghet och konformism, och som kommit att forma svensk samhällsanda genom seklerna. I en kraftmätning mellan Kina och USA som riskerar att slå över i en konfrontation och leda till ett globalt skifte, både ekonomiskt och militärt.

Länder med plikt förenas av sin historia

Erfarenhet av totalitärt förtryck är gemensam nämnare för sju av de åtta EU-länder där anmälandet av papperslösa redan är lag. Från ländernas bibliotek hörs inga protester.

TEXT THORD ERIKSSON

Majoriteten av EU:s medlemsländer saknar regler som gör offentliganställda skyldiga att rapportera människor som är papperslösa. Enligt en kartläggning som riksdagens utredningstjänst gjort genom att kontakta sina motsvarigheter i andra stater, är det bara åtta länder som har lagar liknande den Tidöpartierna vill införa i Sverige. Från Grekland, Italien, Malta, Spanien och Tjeckien saknas besked.

Biblioteksbladet har skickat en fråga till Svensk biblioteksförenings motsvarigheter i dessa länder om hur bibliotekssektorn har reagerat. Det genomgående svaret från det fåtal som har svarat är att det inte har väckt några reaktioner alls.

Inte heller i Finland, där den högerpopulistiskt influerade regering som tillträdde förra året vill ha en lag om anmälningsplikt, har biblioteken ännu reagerat.

SEX AV DE LÄNDER som har en lag om anmälningsplikt ingick i det forna Sovjetimperiet där angiveri var väl beprövat för att kontrollera medborgarna. Det sjunde landet, Tyskland, har inte bara historisk

erfarenhet av sovjetiskt inflytande. Angiveri förekom även under nazitiden.

På andra områden är tysk lagstiftning utformad för att historien inte ska upprepa sig. Lagarna kring hatretorik är strikta och förnekelse av Förintelsen och användandet av hakkors och andra symboler förknippade med nazism är förbjudet.

Att lagen som innebär att offentliganställda tyskar förväntas anmäla personer som saknar tillstånd att vistas i landet omfattar de tyska biblioteken, bekräftas av Sarah Lincoln som är jurist på medborgarrättsorganisationen Gesellschaft für Freiheitsrechte.

”Många bibliotek är offentliga, så de måste också rapportera papperslösa personer till migrationsmyndigheten. I praktiken förmodar jag att papperslösa därför inte använder bibliotekens tjänster, men jag tror ingen har några säkra uppgifter om det”, skriver hon i ett mejl till Biblioteksbladet.

Den tyska lagen har inte väckt reaktioner, frågor eller tankar i bibliotekssektorn.

ANTJE HAUSSNER, chef för stadsbiblioteket i Berlinförstaden Pankow, skriver i ett mejl att hon inte har hört talas om att lagen ►

Här anmäls papperslösa

① Belgien

En person som är papperslös kan dömas till tre månaders fängelse – och offentliga tjänstepersoner är skyldiga att rapportera alla brottsliga handlingar.

② Tyskland

Lagen om skyldighet

att anmäla instiftades 1990. Sedan 2011 finns ett undantag för skolor och förskolor.

③ Polen

Vissa offentliganställda är skyldiga att anmäla.

④ Litauen

Personal på myndig-

heter samt juridiska och fysiska personer är skyldiga att anmäla papperslösa.

⑤ Estland

Skyldighet för kommunala förvaltningar att underrätta polis och gränsbevakning om en person vistas illegalt

i landet. Lärosäten måste anmäla en utländsk student som inte studerar i den omfattning som krävs för uppehållstillstånd.

⑥ Slovenien

Inom ramen för sitt jobb är offentliganställda skyldiga att anmäla.

⑦ Kroatien

Statliga myndigheter samt juridiska och fysiska personer är skyldiga att anmäla papperslösa.

⑧ Bulgarien

Lagstadgad skyldighet för offentliga tjänstepersoner att anmäla papperslösa.

Foto: GFF/Bernhard Leitner.

TYSK KRITIKER

Juristen Sarah Lincoln tror att många papperslösa undviker bibliotek.

- skulle påverka bibliotek. Hon har även hört sig för hos kollegor på andra håll i landet, som inte heller har något att säga om saken.

Hon har kopierat in en bit av lagtexten i mejlet och markerat partiet där det framgår att skolor är undantagna och att anställda i annan offentlig verksamhet ska göra anmälningar ”på begäran”.

”Biblioteket är en utbildningsverksamhet”, skriver hon, ”och så vitt jag uppfattat är det ingen som ännu har begärt av oss att lämna någon information. Om sådana förväntningar skulle dyka upp, då skulle ett enormt vrål stiga ur biblioteksbubblan. Det skulle ingen missa!”

DEN TYSKA LAGEN infördes redan 1990. Effekten har enligt Sarah Lincoln blivit att papperslösa undviker kontakt med samhällets institutioner och till exempel avstår

från att anmäla brott. Lagstiftningen har hela tiden varit ifrågasatt och 2011 fick kritikerna visst gehör och ett undantag infördes för anställda på skolor och förskolor. Vårdpersonal, som förmodligen kommer att undantas i det svenska lagförslaget, berörs däremot sällan då tysk hälso- och sjukvård bygger på ett system av privata försäkringar och personalen inte räknas som offentliganställd.

Men detta har liten betydelse för den som är papperslös, säger Sarah Lincoln när hon intervjuas av Plattform for International Cooperation on Undocumented Migrants, Picum.

– Då vård kostar pengar krävs det följaktligen hjälp från socialtjänsten för att betala en eventuell räkning – och socialtjänstens personal är skyldig att anmäla.

Personer som råkar ut för det skulle förmodligen inte ens kunna lämna socialkontoret, enligt Sarah Lincoln.

– Polisen skulle komma och gripa dem och sätta dem i förvar.

KRITIKEN MOT LAGEN har därför fortsatt i Tyskland. För tre år sedan lämnade ett 80-tal organisationer in ett klagomål till EU-kommissionen, bland annat med motiveringen att lagen strider mot EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna där tillgång till vård är en bärande del.

Från den tyska regeringens sida kom utfästelser om att kritiken skulle tas i beaktande. I stället gjordes ytterligare inskränkningar av papperslösas rättigheter – en följd av det rådande politiska klimatet i landet, menar Sarah Lincoln.

SLUTA LETA! Skaffa SGM Allroundset

OBS!
Tillbehören är
fastmonterade
på plattan!

Kontakta oss

Vill du beställa eller har du frågor om våra produkter?
Tveka inte med att kontakta oss.

Telefon: 0705 870 175

E-post: info@allroundset.se

Hemsida: <https://allroundset.se/>

NYA STIGAR

Nu finns vår bok "Nya stigar" - en guide till samisk biblioteksverksamhet tillgänglig för beställning eller nedladdning.

Boken är en praktisk guide för folkbibliotekarier med syfte att öka den samiska inkluderingen.

Beställ eller ladda ned boken som pdf kostnadsfritt på vår webbplats!

SAMERNAS BIBLIOTEK
bibliotek.sametinget.se

www.alex.se

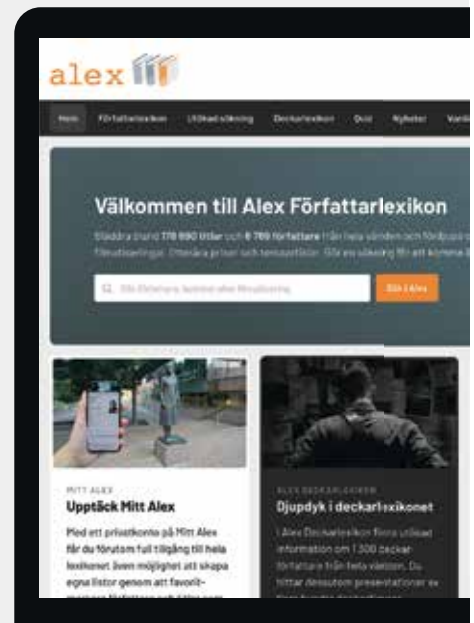
Upptäck nya författare och bli expert på dina favoriter

Alex Författarlexikon är ett uppslagsverk med författare från hela världen. Fördjupa dig i titlar, genrer, epoker, filmatiseringar, litterära priser, temaartiklar och mycket mer.

I år fyller vi 25 år på webben. Det firar vi med ett nytt utseende och 25% rabatt för nya kunder. Läs mer på alex.se/kampanj.

Erbjudandet gäller bibliotek och institutioner.

alex

»Det bästa stället som finns för oss papperslösa«

Liam, Saida, Josef och Sahar är, eller har varit, papperslösa.

”Skrämmande tanke att de som jobbar på biblioteket samtidigt ska vara snutar.”

TEXT THORD ERIKSSON

SAIDA

24 år, från Afghanistan

Biblioteket har hjälpt mig på många sätt.

Jag var papperslös hela tiden när jag gick på språkinstruktion, på folkhögskola och när jag pluggade till

tandsköterska. Jag har gått på språkkafé och lånat böcker – men eftersom jag inte kunde få ett bibliotekskort var jag tvungen att låna ett av en kompis.

Med en sån där lag skulle det bli likadant här i Sverige som i Afghanistan. Där kan man inte plugga på grund av talibanerna och man är rädd att när som helst bli gripen. Som kvinna kommer man inte in i samhället.

Kanske kommer Sverige att göra alla dessa grejer för att man ska känna att man måste söka sig vidare till ett annat EU-land. «

SAHAR

25 år, från Afghanistan

När jag var papperslös gick jag till biblioteket för att träffa andra människor och få hjälp med olika svårigheter, som att lära mig språket och få lite

mentalt stöd. Jag var där så ofta att jag började känna igen personalen, och de kände igen mig. Det blev en vänskap, kan man nog säga, vi brukade prata, det uppstod en relation mellan mig och den bibliotekarie som var där.

Här i Sverige har biblioteket alltid varit en trygg och lugn plats. Kommer det en sån där lag så att man riskerar att bli anmäld, så skulle det vara väldigt skrämmande. Om jag fortfarande vore papperslös skulle jag undvika att gå dit, för jag skulle inte vilja bli rapporterad till Migrationsverket och tvingad att åka tillbaka till Afghanistan. «

JOSEF

31 år, från ett land i Nordafrika

» Biblioteket är det bästa stället för oss papperslösa. Inga andra ställen är så trygga.

Jag kom till Europa när jag var 13, nu är jag 31. I Sverige har jag bott

i fyra år.

Det är på biblioteket jag har lärt mig språket, jag går på språkcafé nästan varje dag.

Jag bor ute, sover i ett tält. Det är vinter på gång, och det är lite tufft. Det är viktigt att hålla sig ren. På biblioteket brukar jag borsta tänderna. Jag får inte bli sjuk, jag måste ta hand om min kropp och speciellt mina tänder.

Jag känner mig lite ensam just nu, det kan gå en vecka utan att jag pratar med någon, inte ens med personalen på biblioteket. Det är ingen som vet att jag är papperslös för man kan bli anmäld när som helst, det går inte att lita på människor. Det vore kanske inte så stor skillnad om det kom en sådan där lag: jag pratar inte med någon nu, jag skulle prata ännu mindre då. «

»Med en sån där lag skulle det bli likadant här i Sverige som i Afghanistan.«

»Det skulle kännas som att man inte är värd något som människa.«

LIAM

24 år, från ett land i Nordafrika

» Jag har bott länge i Sverige, gått på gymnasiet och tagit studenten. Jag har sökt asyl flera gånger och fått avslag varje gång.

Nyligen satt jag i Migrationsverkets förvar i Märsta i tre månader. Jag var 15 när jag kom hit första gången 2012, nu är jag 27. Jag har inget att återvända till, Sverige är mitt hem.

Jag brukar sitta på biblioteket i Bergshamra, där är personalen ganska trevlig. Det är en lugn plats, man kan läsa böcker och ingen har reagerat på att jag är där. Det är många studenter och jag kan smälta in bland dem. Det är en skrämmande tanke att de som jobbar där samtidigt ska vara snutar. Jag skulle inte känna mig trygg. Personer som är papperslösa skulle få mer press – kommer någon att ta mig och placera mig i förvar i dag eller i morgon? Det skulle kännas som att man inte är värd något som människa, man skulle känna sig utanför och som en brottsling. «

Foto: Robin Bäckman/TT

Tillgång till bibliotek – en mänsklig rättighet

En lag som får papperslösa att dra sig för att gå till biblioteket, vore ett brott mot internationell rätt. Det slås fast av FN:s särskilda rapportör för kulturella rättigheter.

TEXT THORD ERIKSSON

Alexandra Xanthaki, professor i juridik vid Brunel-universitetet i London, är sedan 2021 FN:s särskilda rapportör för kulturella rättigheter. Biblioteksbladet ringer upp henne för att tala om Tidöpartiernas strävan efter anmälningsplikt för alla offentligt anställda, inklusive bibliotekspersonal.

Det är lätt att föreställa sig att en sådan lag skulle göra bibliotek mindre tillgängliga för papperslösa. Hur kommenterar du det?

– Många länder vidtar överdrivna åtgärder för att registrera migranter. Jag förstår behovet av kontroll över vem som bor i landet, och staten har rätt att be offentliga organ att hjälpa dem att

FÖRSVARARE

En stat är skyldig att slå vakt om allas tillgång till bibliotek, säger Alexandra Xanthaki.

förstå och ta kontroll över detta. Men det är viktigt att inte använda sådana åtgärder på ett sätt som begränsar någons mänskliga rättigheter. Om, hypotetiskt, en stat skulle skapa en regel som gör offentliga tjänstepersoner ansvariga att rapportera migranter, då skulle jag ifrågasätta om detta verkligen är absolut nödvändigt. För det skulle innebära en begränsning av deras rätt till kultur och en begränsning av statens skyldighet att säkerställa att alla har samma möjlighet att gå till biblioteket. Det är särskilt viktigt för varje människa att ha tillgång till bibliotek eftersom det är så nära kopplat till identitet, utbildning, välbefinnande, utveckling och socialisering i samhället. Därför skulle jag se alla sådana här restriktioner, och särskilt de för bibliotek, som problematiska.

UTGÅNGSPUNKTEN för Alexandra Xanthakis uppdrag är artikel 27 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna som slår fast att varje människa har rätt att delta i ett samhälles kulturliv och att njuta av konsterna. En mer utförlig definition av denna fundamentala rätt finns dessutom i FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som Sverige undertecknade 1967.

Förra året granskade hon hur denna rätt garanteras migranter och flyktingar, vilket resulterade i rapporten *Cultural Rights and Migration*.

Drygt 3,5 procent av världens befolkning, runt 280 miljoner människor, lever av olika skäl utanför sina hemländer. Tillgång till och möjlighet att utöva kultur är inte det behov som brukar ligga högst på agendan

»Många länder vidtar överdrivna åtgärder för att registrera migranter.«

när dessa människors situation diskuteras, konstaterar Alexandra Xanthaki.

Hon slår fast att rätten gäller alla migranter, oavsett om de har uppehållstillstånd i ett nytt land eller lever som papperslösa. Men det råder brist på förståelse för detta, och länders ansträngningar för att tillgodose dessa rättigheter är ofta otillräckliga.

”Papperslösa ställs inför flest begränsningar när det handlar om tillgång till kulturutbud och institutioner, eftersom många lever i rädsla eller helt enkelt gömmer sig, drabbas av språkbarriärer och lider av psykisk sjukdom.”

ALEXANDRA XANTHAKI lyfter särskilt fram bibliotekens betydelse för denna grupp.

Att förhindra någon att åtnjuta sina kulturella rättigheter är ett tydligt brott mot grundläggande mänskliga rättigheter, skriver du. Undantaget skulle vara om det görs av mycket specifika skäl. Vilka skäl skulle det kunna vara?

– Det skulle vara för att inte inkräkta på andras rättigheter, eller för den allmänna säkerheten. Men dessa skäl finns inte

Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner.

FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 27.

Alla folk har rätt till självbestämmande. Med stöd av denna rätt får de fritt bestämma sin politiska ställning och fritt fullfölja sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra män och kvinnor lika rätt att åtnjuta alla de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som omfattas av denna konvention.

FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, artikel 1 och 3.

»Det skulle inte vara förenligt med internationella konventioner.«

- när det gäller bibliotek. Migranter utgör inget säkerhetshot och inget hot mot den allmänna ordningen.

OM NÅGON ÄNDÅ anser att migranter inte har något på bibliotek att göra och agerar i den riktningen, är det statens ansvar att göra något, säger hon.

– Staten har skyldigheten att vidta åtgärder, utbilda samhället för att säkerställa att det verkligen är en plats öppen för alla.

Oavsett deras asylstatus?

– Absolut, detta är mycket tydligt. Det kan framstå som en motsättning

att rätten till kultur framhålls, samtidigt som varje enskilt land har rätt att bestämma vem som får och inte får leva där. Alexandra Xanthaki påpekar att det hänger ihop med länders suveränitet.

– Samtidigt: när människor väl är där har de rätt att åtnjuta sådant landet har att erbjuda dem, oavsett om de har uppehållstillstånd eller inte. Det finns begränsningar när det handlar om till exempel sjukvård, då det handlar om viktiga resurser, men i akuta situationer måste alla ändå ha rätt att komma till sjukhus. Med bibliotek är det annorlunda: där tar en person som är papperslös inga resurser från någon annan. Det skulle inte vara förenligt med internationella konventioner att bortse från att alla har rätt att ta del av kulturlivet.

HYLLTEKNIK | II

For the readers.

Bibliotekshyllor i plåt på fristående system från Hyllteknik.
Besök vår hemsida för mer information www.hyllteknik.se

LÖFTENA OM OLYDNAD ÄR NÖDVÄNDIGA OCH GER HOPP

Motståndet mot anmälningsplikt är massivt nästan överallt. Det vore politisk galenskap att föra Sverige i riktning mot auktoritär polisstat med en lag som saknar folklig förankring.

TEXT

PATRICIA LORENZONI

Idéhistoriker och författare, knuten till Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism, Uppsala universitet.

Foto: Nicklas Fasth

Vad gör den här texten? Det var den fråga jag lärde mig att ställa när jag för många år sedan började läsa idéhistoria. Inte "vad säger den här texten?" utan "vad gör den?". Frågan förändrade mitt sätt att se på text, oavsett om jag läste skönlitteratur, filosofi eller offentlig utredningsprosa.

För texter består av ord, och med orden frammanar vi världen. I den meningen har varje text sin poetik, i detta ords mest bokstavliga mening. Filosofen Marcia Sá Cavalcante Schuback påminner oss om att det grekiska ordet poesi ursprungligen betecknar ett görande. Det som tidigare inte fanns bringas till existens. Vi kan därför läsa poesi som praktik. Men vi kan också läsa helt andra slags texter utifrån deras poetik: Vad gör texten? Vilken värld frammanar den?

Den 29 november ska regeringens särskilda utredare lämna slutbetänkande från *Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet*.

Den behandlar annat också, men en specifik fråga har kommit att överskugga allt annat. I kommittédirektiven kallas det "informationsplikt", men mer känt har det blivit som "angiverilagen". Kritiken mot just denna punkt i utredningen har varit så massiv och så bred, att vi kanske aldrig tidigare sett något liknande i svensk inrikespolitisk historia.

Bland de som protesterat finns organisationer som Amnesty, Röda korset och Svenska kyrkan. Men här finns också i princip hela fackföreningsrörelsen,

mängder av olika branschföreningar samt ett stort antal regioner och kommuner. Organisationer som Friskolornas riksförbund och koncerner som Academedia förenas i protesterna med vänsterorganisationer som Verdandi och syndikalistiska Sac. Dik, som organiserar bibliotekarier, tillhör de mest kritiska och ser en direkt konflikt mellan en tänkt angiverilag och bibliotekslagen. Sveriges lärare förklarar att den medlem som bryter mot en framtida lag kan räkna med fackets juridiska stöd, och vissa kommuner går öppet ut och säger att de kommer att uppmåna sina anställda att inte följa lagen. Allt detta innan det ens finns ett konkret lagförslag att ta ställning till.

När jag sitter och skriver detta förväntas det faktiska förslaget komma inom kort. Men vad som sedan tidigare finns är det direktiv som satt ramarna för utredarens arbete. Om denna text kan vi ställa frågan: Vad gör den? Och, hur kan vi utifrån detta göra – denna poetik, om man så vill – förstå de massiva protesterna och varför de kommer just när de kommer?

Utredningen tillsattes redan av den socialdemokratiska regeringen, med direktiv som låg i linje med den allt mer restriktiva migrationspolitik vi genomlevt sedan 2015. Direktiven handlar om att, med huvudsakligen repressiva åtgärder, förmå människor att "återvända". Jag skriver ordet inom citationstecken, för i den heterogena gruppen som uppmanas "återvända" finns både barn som fötts i Sverige och personer som fötts på flykt

och aldrig satt sin fot i landet de ska utvisas till. Vi kan därför se talet om "återvändande" som något av en fiktion. Det kan överensstämma med den utvisningshotades historia, men det finns ingen nödvändig relation här. Funktionen ordet "återvändande" har är snarare att skilja ut en grupp människor som icke delaktiga i det samhälle de ibland nyligen anlant till, ibland levt i under många år.

En av punkterna i den av Socialdemokraterna tillsatta utredningen handlar om ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Syftet är att identifiera papperslösa individer för att verkställa deras utvisning. I det ursprungliga direktivet ges utredaren i uppdrag att "överväga och ta ställning till *om, och i så fall hur*, informationsutbyte kan ske i större utsträckning", samt "överväga och ta ställning till om vissa situationer, *utöver* de där det finns en rätt till skolgång och sjukvård, ska undantas" (alla kursiveringar är mina).

Sedan 2013 har papperslösa barn i Sverige rätt till skola och vård på samma villkor som folkbokförda barn, och papperslösa vuxna har rätt till vård som inte kan anstå. Dessa rättigheter är i det ursprungliga direktivet alltså på förhand undantagna utredarens uppdrag. Frågan om informationsplikt är också formulerad som ett *om*.

Den nuvarande regeringens tilläggsdirektiv kom till i augusti förra året, och ändrade uppdraget till att utredaren "oavsett ställningstagande i sak, ska

SMIDIGA UTSKRIFTSLÖSNINGAR FÖR BIBLIOTEK

KUARIO erbjuder en fullt finansierad, lätthanterlig utskriftstjänst för bibliotek, utan behov av IT-integration. Betrodde på över 80 platser över hela Sverige.

Direktutskrift: Skriv ut från vilken enhet som helst utan registrering.

Flexibel betalning: Använd Swish eller kort direkt vid skrivaren.

Noll kostnad: Inga serviceavgifter - gratis för ditt bibliotek.

Lokal Kontakt:

Qlosr Stockholm
08-517 84 400
hello@qlosr.se

Lär dig mer:

KUARIO B.V
+31 653840257
info@kuario.com

Helhetslösningar för en engagerande biblioteksupplevelse

Tillsammans med biblioteksutvecklingspartners utvecklar Innovative lösningar som ger er möjligheten att arbeta mer effektivt och fördjupa era relationer till samhället. Fråga oss hur dessa verktyg fungerar sömlöst för att forma nya övertygande upplevelser för era användare var de än är.

Begär en produktdemo

<https://www.iii.com/request-a-demo/>

POLARIS LEAP

VEGA LX

INNOVATIVE MOBILE

- lämna förslag på en reglering som innebär ett utökat informationsutbyte”.

Vad gäller undantag erkänner även tilläggsdirektivet att vissa situationer kan behöva omfattas av ett sådant, men det framstår snarare som enskilda fall där ”informationsplikten skulle strida mot ömmande värden (exempelvis inom sjukvården)”, och inga verksamheter ska vara uteslagna på förhand. Dessutom läggs till utredarens uppdrag att ”undersöka vilka eventuella konsekvenser det skulle kunna få om en informationsskyldighet inte efterlevs”.

Vid ett seminarium om angiverilagen i riksdagen i våras tog statsvetaren och experten på offentlig förvaltning Göran Sundström upp förändringstendenser i svensk förvaltning. Sverige har länge haft en stark tradition av att politiker och förvaltning talar med varandra, och att expertkunskaper vägs in när beslut fattas. Men idag fattas beslut allt mer i slutna rum. Utredningar tillsätts – eller modifieras – först efteråt, och får karaktären av exekutivutredningar. Direktiven saknar öppna frågor om undersökande av alternativ. Vad utredaren ska göra är att – ”oavsett ställningstagande i sak” – lämna författningsförslag på det politikerna redan bestämt sig för. Det är, menar Sundström, ett brutet förvaltningskontrakt som sker i det tysta men som utgör ett dramatiskt brott med svensk förvaltningstradition.

Det slutna rum i vilket tilläggsdirektivet började ta form, finns på Tidö slott i Västmanland. Tidöavtalet stipulerar

att lagförslag ska läggas om att kommuner och myndigheter ska ha informationsplikt vid kontakt med papperslösa. Här sägs också att ”myndigheter som en person kan komma i kontakt med får ett ansvar för att säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige”.

Vad både direktivet och avtalstexten alltså säger är att ett utökat informationsutbyte ska komma till stånd som gör det svårare att vistas i Sverige utan tillstånd. Men vad texterna gör, är att rättfärdiga en ordning i vilken all offentlig verksamhet underställs migrationspolitikens verkställande. En onämnd men oundviklig konsekvens av denna ordning är en omfattande och systematisk rasprofilering.

För på vilka indikationer ska en socialsekreterare, en receptionist på akuten, en lärare eller en bibliotekarie vidta åtgärder för att ”säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige”? Inte är det Elsa, Signe eller Linus – för att ta några av de trendande namnen från de senaste åren – som kommer att behöva redovisa sin rätt att gå in på ett bibliotek, och inte är det personen med ljust hår och blå ögon som tvingas visa sitt uppehållstillståndskort. I den värld som frammanas i direktivet och i Tidöavtalet kommer en betydande minoritet automatiskt att misstänkliggöras som ”illegal”, samtidigt som offentliganställda ska veta att de har att jaga dessa illegala om de inte vill drabbas av ”konsekvenser”. Detta, påpekade Göran Sundström vid seminariet, är ytterligare ett traditionsbrott. I decennier har svensk förvaltning strävat efter ►

- att bli mer tillgänglig för den enskilde, mer serviceinriktad, bygga förtroende. Vad vi ser är ett skifte mot en förvaltning som snarare agerar uppsökande och polisiärt. Att professionerna reagerar borde inte förvåna. Konsekvenserna för den allmänna samhällstilliten riskerar att bli förödande.

Ansvariga ministrar, främst före detta migrationsministern Maria Malmer Stenergård och nuvarande migrationsministern Johan Forssell, har i sina svar på protesterna uppvisat ett häpnadsväckande förakt för professionerna. Kritiken har upprepade gånger avfärdats som uttryck för enskilda tjänstemäns olust inför en besvärlig arbetsuppgift. Så söker de avpolitisera en fråga som ytterst handlar om på vilka villkor vi ska leva samman.

Men de här texterna gör också någonting mer. Kanske är fallet med angiverilagen första gången som det blir riktigt tydligt hur den allt restriktivare migrationspolitiken har en djupgående påverkan på det samhälle vi alla delar, oavsett vi har papper eller ej. I Tidöavtalet har parterna kommit överens om att lagar ska tas fram och åtgärder vidtas för att "så långt det är rättsligt möjligt begränsa asylsökandes rättigheter". Det är ett, i sin sakliga torrhet, brutalt språk. För första gången på mycket länge har vi ett styre som uttalat strävar efter att begränsa sådana rättigheter som varit frukt av flera generationers kamper för människovärde och rättvisa.

Ändå har frågan om asylsökandes och andra migranternas rättigheter för många

varit alltför lätt att bortse från, då den bara uppfattas angå en begränsad grupp. Vad skrivningarna om "informationsplikt" gör tydligt, är att när en grupp människor – oavsett hur marginaliserad den är – berövas sina rättigheter hotar det i förlängningen allas våra fri- och rättigheter. För den som likt mig i årtal sysselsatt sig med rasismens normalisering och hur ordet "migration" allt mer gjorts till namnet på allt som är hotfullt och ont, är det något befriande i denna debatt. Trots att den faktiskt handlar om migrationspolitik, har den inte den förmodat problematiska "migranten" i fokus. Vad som istället äntligen diskuteras är rättssäkerhet, yrkesetik och den offentliga förvaltningens integritet.

Var kommer det att landa? Utredaren presenterar i dagarna sina förslag. Ska angiverilagen (och andra i utredningen förväntade förslag) bli verklighet måste den därefter passera sedvanlig procedur i riksdagen. Samtidigt visar undersökningar i vissa yrkesgrupper, såsom socialsekreterare och bibliotekarier, att en majoritet avser att vägra följa lagen.

Den franske psykoanalytikern Jacques Lacan skriver i en berömd passage att en man som tror sig vara kung, inte är mer galen än en kung som tror sig vara kung. För att kungen ska vara kung krävs att undersåtarna erkänner honom som sådan. Utan detta erkännande är han ingenting.

På samma sätt behöver lagen människors erkännande för att fungera som lag. Om Tidöstyret driver igenom en lag- ►

ÖPPNA WEBBINARIER OM ÖPPNA BIBLIOTEKSLÖSNINGAR

Första onsdagen varje månad. Start 5 februari 2025.

 koha

LADY STARDUST | FOTO: REDCHARLIE

God jul och gott nytt år!

imcode.com/webbinarium

imCode

Öppna bibliotekslösningar

 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

EN JULGÅVA SOM GER MÄNNISKOR
VERKTYG ATT LEDA SIG SJÄLVA
UR HUNGER.

The
Hunger
Project.

Scanna QR-koden eller gå in på thehungerproject.se/foretagsjulgava för att läsa mer.

SWEDEN

Läs oss varje kvartal, vecka och dag

DU LÄSER JUST NU Biblioteksbladet på papper – men du vet väl
att det går att läsa oss hela tiden, året om?

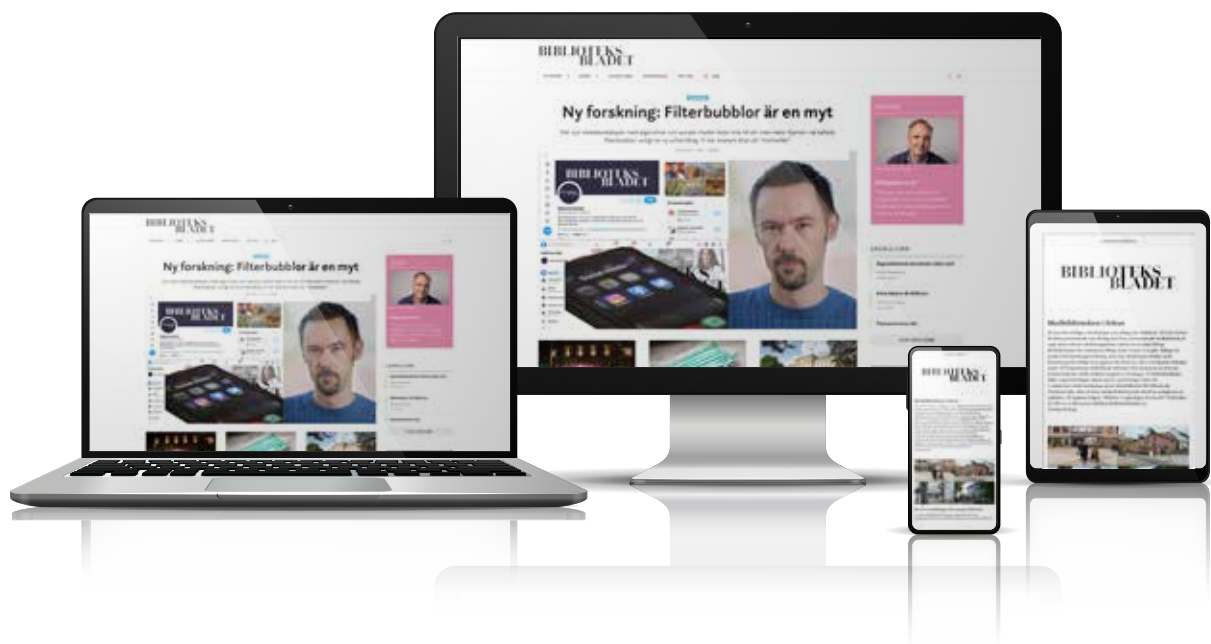
- ◆ Webbplatsen biblioteksbladet.se uppdateras varje vardag med nyheter och debatt.
- ◆ Du kan prenumerera på vårt nyhetsbrev som skickas ut på tisdagar vid lunch.

DET HÄR NUMRET av tidningen handlar om lagen om anmälningsplikt.

Nästa utgåva kommer i början av 2025 med ett helt annat tema.

Vad borde vi fördjupa oss i?

Mejla oss på redaktion@biblioteksbladet.se

- stiftning som inte bara går i riktning mot auktoritär polisstat, men som dessutom saknar förankring hos majoriteten av dem som ska praktisera den, är det ett uttryck för politisk galenskap av just det slag som får kungen att tro sig vara kung.

Angiverilagen har redan gjort skada. Bland annat vittnar Röda korset om att många människor som lever i papperslöshet, redan nu blivit så rädda att de undviker att uppsöka vård de egentligen har rätt till. Inga löften om olydnad kommer att kunna reparera detta. Oavsett om lagen blir verklighet eller ej, tar den form inom ramarna för ett större politiskt projekt som handlar om att göra vissa människor rättslösa. Men som uttryck för en mer långsiktig demokratisk strävan, och som en påminnelse till regeringen om att den kung som tror sig vara kung till slut faller på sin egen galenskap, är de kollektiva löftena om olydnad ändå nödvändiga och hoppingivande. I dessa löften, i vad vi skulle kunna kalla en olydnadens poetik, frammanas möjligheten till en värld som bryter med samtidens allt mer auktoritära tendenser.

Referenser

Om poesins roll för social och politisk praktik skriver Marcia Sá Cavalcante Schuback i bland annat *The Fascism of Ambiguity: A Conceptual Essay*, Bloomsbury Academic, London 2022.

Jacques Lacans formulering om kungen som tror sig vara kung är från en föreläsning från 1946 och finns publicerad i bland annat *Écrits: The First Complete Edition in English*, översättning av Bruce Fink, W. W. Norton & Company, New York & London 2006.

Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna offentliggjordes 14 oktober 2022. Avtalet finns publicerat och sökbart på åtskilliga sidor på nätet.

De olika direktiven till utredningen återfinns på regeringens hemsida:

www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2024/06/dir.-202454.

En lista på fackförbund, föreningar, med mera som uttalat sig mot en angiverilag, inklusive länkar, finns att läsa på dok.farr.se/lista-mot-angiveri.

Riksdagsseminariet som refereras i texten kan ses på Dik:s Youtube-kanal, och har titeln *Anmälningsplikt – Vad innebär det i praktiken?*

Utvalt från nätet

Missa inga nyheter. **Biblioteksbladet.se** uppdateras dagligen med material som inte trycks i papperstidningen.

»Låt oss tala så att folk begriper«

Miriam Nauri, chef för biblioteket på Karolinska institutet, om att förklara vad ett lärosätesbibliotek egentligen sysslar med.
Krönika 17 oktober.

Desperata bibliotek: Pengarna räcker inte

EFTER ÅR AV nedskärningar har folkbiblioteken svårt att få verksamheten att gå ihop.

–Vi har kommit till ett läge där kommunerna som helhet lider under ganska stor ekonomisk stress och

det börjar påverka kärnverksamheten, sammanfattade Erik Peurell, handläggare och expert inom kultur- och fritidsfrågor på Sveriges

Kommuner och Regioner (SKR), i ett samtal på Bokmässan i Göteborg i höstas.

Artikel 22 oktober.

Foto: Hilda Forss, cc by 4.0

Karolina Andersdotter.

Stöttar inte Wikipedia

KAROLINA Andersdotter har tidigare uttryckt stark uppskattning för Wikipedia, men har nu tvärvänt. I ett inlägg på LinkedIn skriver hon: "Jag kan inte med gott professionellt samvete understödja detta."

Inlägget hänger ihop med en så kallad skrivstuga på Åbo stadsbibliotek i augusti och att Wikipedias administratörer raderade flera artiklar och föreslog att andra skulle tas bort.

Karolina Andersdotter anser att agerandet rimmar illa med folkbibliotekens principer om öppen kunskap.

Artikel 28 oktober.

2,5

ANTALET TJÄNSTER som är kvar på biblioteket i Åsele efter att anslaget Stärkta bibliotek försvann. Kritik mot minskade resurser riktas mot biblioteket, men är politiskt beslutade.

Artikel 4 november.

Foto: Karl Gabor

"När våra riksdagspartier uppenbarligen har intentionen att gå anpassningens väg ställs vi medborgare inför ett tungt

moraliskt vägval. Ska vi också anpassa oss till trumpismens vulgariteter?"

Krönika av Jan Scherman 8 nov.

Hanna Carlsson.

← Falskt gillande påverkar val

MED HJÄLP av falska gillatummor och annat artificiellt engagemang, trummades politiska budskap in eller förvrängdes inför presidentvalet i USA. I bakgrunden anades Ryssland.

Trots upptrappad konfliktnivå i världen sedan förra valet, har de sociala medieplattformarnas agerande inte förändrats, visar en rapport från Nato Stratcom i Riga.

– Och risken är förstås stor att de som har sociala medier som huvudsaklig källa för information påverkas, säger institutets chefsforskare Gundars Bergmanis-Korāts när Biblioteksbladet intervjuar honom i Riga, Lettland.
Artikel 31 oktober.

»Det som händer i USA kommer att påverka oss«

TILLSAMMANS MED tre kollegor har Hanna Carlsson, docent i biblioteks- och informationsvetenskap vid Linnéuniversitetet, arbetat med projektet *Folkbiblioteket i ett förändrat politiskt landskap*, som nyss avslutades.

Hon konstaterar att det i dag finns uttryck för en mer auktoritär kultur, både i Sverige och i till exempel USA. Så hur är det att jobba för den liberala demokratin när själva styrelseskicket är ifrågasatt? Det har forskarna velat titta närmare på.

Det Hanna Carlsson ser som viktigt är att biblioteken går från att vara just en symbol till att vara en aktör och hon menar att det är nödvändigt att ständigt föra en intern diskussion. Var går våra gränser för vad vi kan tillåta i rummet?

Nu blickar forskarna framåt och vill gärna fortsätta undersöka hoten och hatet. Kanske går framtida stormar hand i hand med utvecklingen i USA?

– Jag tror att det som händer i USA förr eller senare kommer att påverka oss här också, säger Hanna Carlsson.

Artikel 12 november.

Foto: Åke Ericson

Outforskat område: arbetsplatsbibliotek

I MALMÖ satsades det stort på arbetsplatsbibliotek för ungefär femtio år sedan.

Doktoranden Olof Risberg konstaterar att arbetsplatsbiblioteken är ett utforskat område och att det är tydligt att de har väldigt dubbla rötter. I skarven mellan 1960- och 70-tal kom de som ett svar på helt olika sociala frågor. Bibliotek på arbetsplatserna gav arbetstagarna möjlighet att låna böcker när och där det passade dem.

Han visste inte mycket om arbetsplatsbiblioteken i Malmö tidigare och konstaterar att det inte pratas mycket om dem.

– Kolla på *Biblioteksgeografen*, antologin som gavs ut 2022, som var tänkt att ge en heltäckande bild av Bibliotekssverige. Den nämner inte fenomenet överhuvudtaget. Så jag upplever att det finns en lucka, säger Olof Risberg.

Artikel 14 november.

Vi ska inte sprida bilden av att det redan finns en lag. Det kan innebära att människor undviker biblioteken av rädsla för något som ännu inte hänt.

I september 2023 skickade Svensk biblioteksförening ett brev till regeringen med synpunkter på utredningen om ökat informationsutbyte

och en eventuell anmälningsplikt mellan polis och myndigheter som kommer i kontakt med människor som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd. I dagarna blir utredningen färdig och vi behöver fortsätta vara aktiva och föra fram vår kritik mot förslagen. Våra argument är en del av en helhet, där stora delar av det offentliga Sverige, som SKR, fackförbund och många andra organisationer, har starka invändningar mot att offentlig sektor förväntas gå emot sitt kärnuppdrag för att uppfylla migrationspolitiska mål.

HELENE
ÖBERG
—
OM ATT
BIBLIOTEK
SKA VARA
TILL FÖR
ALLA

JAG HAR FÖLJANDE utgångspunkter i vårt arbete med anmälningsplikten:

Vi behöver beskriva hur uppdraget till utredningen står i strid med internationella överenskommelser, yrkesetiska principer och svensk lagstiftning. Det kommer att finnas personer som förstår den här konflikten i de olika delarna av en utrednings- och eventuell lagstiftningsprocess. Vi ska göra allt vi kan för att deras argumentation är väl underbyggd.

För biblioteken står anmälningsplikt, eller angiveri som det egentligen handlar om, i strid med inte bara bibliotekslag utan också yrkesetiska riktlinjer. Bibliotekslagen slår fast att "biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla". Rätten till

bibliotek för alla återfinns också i flera av de internationella manifest om biblioteksverksamhet som antagits av den internationella biblioteksorganisationen Ifla och Unesco. Regeringens planer kan alltså inte omfatta bibliotek och bibliotekarier då det i grunden skulle förändra förutsättningarna för vad vi menar med biblioteksverksamhet.

DET ÄR TYDLIGT FÖR OSS hur anmälningsplikten går emot bibliotekens uppdrag, men är det viktigt att hålla samman den offentliga sektorns kritik. Förslaget måste också ses i ett bredare perspektiv. Inom andra sektorer finns motsvarande krockar mellan utredningens direktiv och befintliga lagar. Ett exempel är hälso- och sjukvårdslagen som anger att vård skall ges med respekt för alla människors lika värde, eller barnkonventionen som ger varje barn rätt till utbildning. Detta visar att en ny lagstiftning riskerar att ställa olika kategorier av offentligt anställda mot varandra.

Vi måste därför agera samlat för att undvika att någon yrkesgrupp i slutändan står ensam kvar med hela ansvaret. Det viktiga är att fokusera på det principiellt problematiska med en eventuell lagstiftning oavsett hur många eller få yrkesutövare den omfattar.

Så länge inget annat är beslutat har biblioteken en viktig uppgift att inte ge upp, utan att värna det som står i bibliotekslagen om att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. Vi ska inte sprida bilden av att det redan finns en ny lagstiftning på plats eftersom det kan innebära att människor undviker biblioteken av rädsla för något som ännu inte hänt. Biblioteken har en viktig betydelse för många, och stort förtroende i samhället, det är en tillit vi måste värna.

HELENE ÖBERG

Svensk biblioteksförenings ordförande.

Svensk biblioteksforening söker projektledare/ sakkunnig!

Läs mer på
biblioteksforeningen.se

Sista ansökningsdag är 9 december 2024

Svensk
biblioteksforening

biblioteksforeningen.se

B Posttidning

Ej retur

Få koll på utgivningen. Källor du kan lita på.

INKÖPSVÄGLEDNINGEN

Inköpsvägledningen ger dig en oslagbar överblick över den aktuella utgivningen. Ta del av recensioner skrivna av oberoende lektörer. Med helhetsbetyg och tydliga omdömen hittar du snabbare de böcker du behöver.

ARTIKELSÖK

Artikelsök är en fulltextdatabas som ger dig tillgång till kvalitetsgranskade artiklar från valfri digital enhet. Artikelsök är en mycket användbar tjänst för såväl skola och bibliotek som universitet.

ERBJUDANDE!

Just nu får du som tecknar abonnemang på Inköpsvägledningen eller Artikelsök resten av året kostnadsfritt. Erbjudandet gäller fram till 22 december 2024.

Vid intresse, kontakta:

Fredrik Menkus Wegbratt, Försäljningschef BTJ
fredrik.menkus.wegbratt@btj.se

